

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2020. – Т. 41. – С. 174-184
DOI: 10.31861/mhpi2020.41.174-184

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2020. – Volume. 41. – pp. 174-184
DOI: 10.31861/mhpi2020.41.174-184

УДК 323(498):343.35

© Юлія Миндреску¹

Особливості стратегічного планування антикорупційної політики в Румунії

У статті здійснено комплексне політологічне дослідження особливостей стратегічного планування антикорупційної політики в Румунії. Румунія, як європейська демократична держава, просуває державну політику, інтегровану в питання зміцнення інституційної цілісності, засновану на активному ставленні, спрямованому на зниженні корупції, розвиток бізнес-середовища, заснованого на конкуренції, підвищення довіри громадськості до правосуддя та адміністрації, а також участь громадянського суспільства в процесах прийняття рішень. Встановлено, що антикорупційна політика Румунії найбільш повно відображена в Національній програмі з попередження корупції, відповідних галузевих стратегіях, орієнтованих на найбільш вразливі ланки: політику, управління (адміністрування) та правосуддя. Доведено, що успіх реалізації Національної програми з попередження корупції залежить від реалізації постійного партнерства з громадянським суспільством та неурядовими організаціями.

Ключові слова: корупція, антикорупційна політика, Румунія, антикорупційна стратегія, планування політики.

Peculiarities of Strategic Planning of Anti-Corruption Policy in Romania

The article provides a comprehensive political analysis a comprehensive political science study of the features of strategic planning of anti-corruption policy in Romania. Romania, as a European democratic state, promotes state policy, integrated into the issues of strengthening institutional integrity, based on active actions aimed at reducing corruption; development of a competitive business environment; increasing public confidence in justice and government; civil society participation in decision-making processes. It is established that corruption is a social phenomenon with a pronounced political background, first of all, it leads to institutional destruction, the termination of a political career, the change of political regimes. A study of the priority areas of the anti-corruption policy of Romania, the main characteristics and features of regulatory legal acts made it possible to summarize the main anti-corruption strategies of Romania. It is proved that the anti-corruption policy of Romania is most fully reflected in the National Program for the Prevention of Corruption, the relevant industry strategies focused on the most vulnerable links: politics, management (administration) and justice. It has been proven that the success of the implementation of the National Program for the Prevention of Corruption depends on the nature of the partnership between political actors and civil society and non-governmental organizations. It is proved that the Romanian experience is the most important in understanding how important the strategic planning of anti-corruption policy is, since it affects the format of activities of anti-corruption structures. The results can be used to model a system for preventing and combating corruption in Ukraine.

Keywords: corruption, anti-corruption policy, Romania, anti-corruption strategy, policy planning.

Постановка проблеми. Корупція в сучасному світі долає кордони держав і стає національною та міжнародною загрозою для основних демократичних цінностей: справедливості, свободи, рівності. Незважаючи на відмінності в державному пристрої, Румунія визначалися раніше міжнародним співтовариством як країна з дуже низькою протидією корупційній експансії. При цьому відсутність соціальних механізмів попередження корупції, спроба їх заміни репресивними правовими засобами негативно позначаються на сприйнятті громадян наших держав можливості використовувати владу для захисту прав і свобод людини. Підвищенню ефективності

¹ Аспірантка кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна. E-mail: Julia8099@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-2905-1912>.

протидії корупції сприяє впровадження в законодавство й практику антикорупційних концепцій і стратегій. Така діяльність узгоджується з реалізацією положень Конвенцій ООН проти корупції. Ними визначено, що кожна держава-учасник, здійснює скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства й відображає принципи правопорядку, відповідного управління державними справами та державним майном, чесності та невідкупності, прозорості й відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням відносин з протидії корупції в державі приділялася і приділяється велика увага в науковій літературі. Дослідженню проблеми боротьби з корупцією присвятили свої роботи А. Мінгіу-Піппіді, І. Савенко, І. Кушнар'єв, О. Григор'єв, Г. Шведова, Ю. Шемшученко, О. Шемякин, М. Ярошенко, І. Кабанцева, та багато інших авторів. Однак, тема адаптації та впровадження особливостей стратегічного планування антикорупційної політики Румунії, як провідного зарубіжного досвіду щодо створення спеціалізованого антикорупційного органу досліджена недостатньо. В Україні лише постало питання про створення системи протидії корупції, тому досвід Румунії є цінним у практичному відношенні.

Мета статті – вивчення формування стратегічного планування антикорупційної політики в Румунії. Для досягнення мети були визначені такі дослідницькі завдання: поглибити теоретико-методологічні позиції щодо важливості новітніх демократичних антикорупційних державних стратегій; аргументувати доцільність дослідження антикорупційні стратегії Румунії; порівняти етапи протидії корупції та здійснити аналіз основних напрямів запобігання та протидії з цим суспільним явищем в Румунії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Румунський досвід останнього десятиліття, а також інших країн Центральної та Східної Європи доводить, що більшість антикорупційних дій були в основному конкретизовані в каральних заходах, ефект яких був далеко не очікуваним. В країні постала дилема: продовжувати політику репресивного соціального контролю або посилення консенсуальної та мультисекторної практики запобігання корупції. Складність та подальша диверсифікація форм прояву цього явища, поряд з тенденціями глобалізації, вимагають розробки відповідних стратегій, які забезпечать ефективні інструменти для профілактики та запобігання корупції².

Уряд Румунії вніс до числа пріоритетів програми управління по боротьбі з корупцією радикальними заходами, що визначають ефективне скорочення площі прояву цього явища. Ця чітка політична воля підтримує необхідність наступу на фронті запобігання корупції та спрямована на скорочення можливостей здійснення факторів корупції та припинення еволюції корупції до його найгірших форми, за допомогою яких особи, групи осіб (публічні або приватні) можуть впливати за допомогою корупції на процеси управління та прийняття законодавства з метою отримання незаконного прибутку.

Румунська антикорупційна політика найбільш повно відображена в Національній програмі з попередження корупції, відповідних галузевих стратегіях, орієнтованих на найбільш вразливі ланки: політику, адміністрування (управління) та правосуддя. Успіх реалізації такої програми залежить від реалізації постійного партнерства з громадянським суспільством та неурядовими організаціями з метою зменшення криміногенних проявів та наслідків корупції на всіх рівнях та в усіх секторах. За рішенням уряду № 2763 від 26 липня 2001 р. був створений Національний Комітет з попередження злочинності з метою розробки, інтеграції, кореляції та моніторингу уряду щодо запобігання злочинності на національному рівні³. Центральна група з аналізу та координації діяльності із запобігання корупції, створена в рамках Комітету, забезпечує впровадження та моніторинг національної програми з попередження корупції, а також Національного плану дій проти корупції. Національний Комітет з попередження злочинності «CNAICCO», орган, який брав участь у карально-судових аспектах боротьби з корупцією. Національний Комітет з попередження злочинності висловлює політичну волю до скоординованого застосу-

² Sna.just.ro. 2020. [online] Available at: <<http://Sna.Just.Ro/Docs/Pagini/11/1.%20Hot%C3%A2r%C3%A2rea%20nr.%201065%20din%2025%20octombrie%202001%20privind%20aprobarea%20Programului%20na%C5%A7ional%20de%20Oprevenire%20a%20corup%C5%A7iei%20%C7%99i%20a%20Planului%20na%C5%A7ional%20de%20ac%C5%A7iune%20impotriva%20corup%C5%A7iei.Pdf>> [Accessed 28 May 2020].

³ Ibid.

вання реформ, що ведуть до запобігання корупції, з одного боку, та необхідності партнерства з соціальними групами, зацікавленими в застосуванні та моніторингу цих реформ, з іншого боку. Корупція в широкому сенсі, як і кримінальна корупція, підкреслює таке ж ставлення до моралі та етики, і для того, щоб перейти до суті, необхідно уточнити, що у всіх ситуаціях вона пов'язана зі зловживанням владою та правильністю в ухваленні рішення. Корупція передбачає зловживання державною владою з метою отримання, для себе або для іншого, неупередженої вигоди: зловживання владою при виконанні службових обов'язків; шахрайство (обман або шкода іншій особі); використання незаконних коштів у фінансуванні політичних партій та виборчих кампаній; фаворитизм; створення довільного механізму здійснення влади в галузі приватизації або державних закупівель; конфлікт інтересів (шляхом участі в угодах або комерційного інтересу, який не сумісний з офіційною роллю та обов'язками)⁴.

Прийняття у 2000 році Закону №.78 «Про попередження, розкриття та санкціонування фактів санкціонування фактів корупції» призвело до створення відділення по боротьбі з корупцією та злочинністю, організованого в рамках прокуратури при Вищій судовій палаті, як структури, що спеціалізується в цій галузі на національному рівні. Ця група координує та контролює діяльність територіальних структур, що спеціалізуються в цій галузі, створених в тому ж законі⁵.

З метою здійснення цілеспрямованої та ретельної діяльності з виявлення та розслідування корупційних злочинів та злочинів, прирівняних до них, закон передбачає зобов'язання органів, що володіють законними повноваженнями в розкритті та розслідуванні цих злочинів, делегувати протягом року на прохання генерального прокурора прокуратури при Вищій судовій палаті необхідну кількість осіб, що спеціалізуються в цій галузі, для безпосереднього виконання під керівництвом, наглядом і безпосереднім контролем прокурорів спеціалізованих структур, що знаходяться в ній, процесуальні документи, надані законом. Ці положення були реалізовані на практиці шляхом створення змішаних команд на основі протоколів, підписаних з Міністерством внутрішніх справ і Міністерством фінансів, до їх складу входять співробітники поліції та фахівці в галузі фінансів, банківської та митної справи. Ця спеціалізована структура аналогічна іншим європейським структурам, що працюють, наприклад, в Іспанії (Спеціальна антикорупційна організація), Італії (Національне управління по боротьбі з мафією).

Корупція не є новим продуктом соціальних та економічних відносин, яка виникла після 1989 року. Вона існувала і під час тоталітарного режиму в Румунії, тож можна говорити про неперервний характер корупції (див. Рис. 1).

Результати діяльності установ, наділених повноваженнями в галузі попередження та боротьби з корупцією, значною мірою залежать від зміцнення ефективного потенціалу дій, за допомогою конкретних заходів, спрямованих на: статус представників установ з повноваженнями в галузі попередження корупції; деонтологія та професійна підготовка; регулювання сучасних методів розслідування; забезпечення необхідних засобів для їх застосування; сприяння співпраці та координації зусиль в цій сфері⁶.

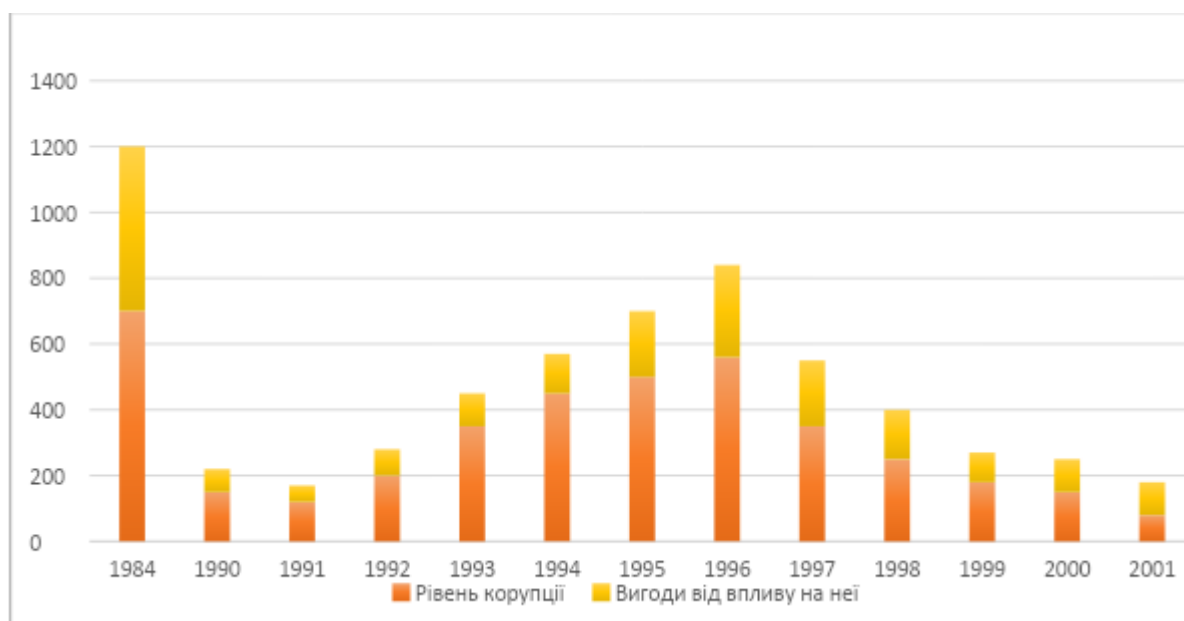
Завдяки реалізації Першої Національної стратегії по боротьбі з корупцією з початку 2001 р. було складено 3522 кримінальні справи, в яких було розслідувано 5057 осіб за 8156 корупційних діянь. Між дослідженими людьми були: 2 чиновника; 38 генеральних директорів; 208 державних службовців; 23 банківських службовців; 24 митних службовців; 28 чиновників з контрольними повноваженнями; 339 керівників комерційних компаній та автономних підприємств. За видами злочинів: 2188 спостерігали факти хабарництва; 3313 спостерігали за фактами хабарництва; 2507 спостерігали факти про вплив хабарництва; 112 спостерігали за фактами прийому протиправних дій; 36 спостерігали корупційні діяння, передбачені законом №. 78/2000⁷.

⁴ Sna.just.ro. 2020. [online] Available at: <<http://Sna.Just.Ro/Docs/Pagini/11/4.%20anexă.Pdf>> [Accessed 19 June 2020].

⁵ Legislatie.just.ro. 2020. HG 283 19/03/1990 - Portal Legislativ. [online] Available at: <<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/21632>> [Accessed 19 June 2020].

⁶ Sna.just.ro. 2020. [online] Available at: <<http://sna.just.ro/docs/pagini/11/2.%20Program%20național%20de%20prevenire%20a%20corupției.pdf>> [Accessed 28 May 2020].

⁷ Sna.just.ro. 2020. Strategia Națională Anticorupție. [online] Available at: <<http://sna.just.ro/SNA+2001-2004>> [Accessed 19 June 2020].

Рис. 1. Рівень корупції та вигоди від впливу на неї, 1984–2001 рр.

У 2002 р. особливою постановою уряду Румунії в структурі Міністерства юстиції було створено судову антикорупційну групу (на рум. - Parchetul Național Anticorupție). Незважаючи на це, в грудні 2004 р. Європейська комісія відзначила слабку ефективність роботи цього відомства та наказала в найкоротші терміни створити ефективні механізми боротьби з корупцією. В результаті, Парламент Румунії затвердив на посаді міністра юстиції Моніку Маковей, якій і було доручено зайнятися антикорупційним питанням. До того, як Маковей стала міністром, вона встигла себе зарекомендувати в якості президента Асоціації із захисту прав людини - Гельсінського комітету в Румунії (APADOR-CH), а також роботою в міжнародних місіях в Косово, Боснії та Герцеговині, була членом Опікунської ради Центрально Європейського університету, а також Ради платформи європейської пам'яті та совісті. У 1999 р. стала одним із засновників румунської філії міжнародної організації Transparency International⁸.

Під час перебування на посаді міністра юстиції М. Маковей розробила другу Національну антикорупційну стратегію, в рамках якої було запропоновано створити спеціалізований антикорупційний слідчий орган, який безпосередньо підпорядковується президенту країни. У 2005 р. було створено Національний антикорупційний директорат (далі – НАД; на рум. - Direcția Națională Anticorupție). Крім цього, до 2007 р. Міністерство юстиції Румунії справило ряд важливих перетворень: реформування і комп'ютеризація судової системи, запуск системи випадкового розподілу справ між суддями, розроблений новий статут для магістратів (суддів та прокурорів, передбачивши норму про несумісність їх посад з посадами співробітників розвідки та національної служби безпеки), удосконалено законодавство для розслідування корупційних справ, створено Національне агентство з питань чесності, криміналізовано таке явище як «конфлікт інтересів». У 2006 р. НАД очолив Д. Морарь, який пробув на своїй посаді до 2013 р. з 2013 р. до 2018 року НАД очолювала Лаура Ковеші. З 1995-2000 рр. працювала на різних посадах в прокуратурі міста Сібіу – з 2005 по 2012 р. - займала посаду Генерального прокурора Румунії. З лютого 2020 року Національний Антикорупційний Директорат очолює Лілія Болога⁹.

Під час Другої антикорупційної стратегії Румунія досягла значних успіхів у галузі законодавчої та інституційної реформи. Румунському суспільству вдалося швидко адаптуватися до нового політичного, економічного та правового середовища, але, без сумніву, знадобився певний час, щоб засвоїти всі ці зміни. У той же час, Румунія повинна була отримати негайні відчутні результати у перетворенні своєї адміністрації та забезпеченні її ефективного та прозорого

⁸ Ro.wikipedia.org. 2020. Monica Macovei. [online] Available at: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Monica_Macovei> [Accessed 28 May 2020].

⁹ Ibid.

функціонування, якщо вона буде ефективно боротися з корупцією¹⁰. Було складено низку відповідних заходів, таких як створення Національного агентства доброчесності та органу, відповідального за перевірку декларацій про активи та інтереси та несумісність. Подальший прогрес можливий у сфері запобігання та припинення корупції у юридичних осіб та відновлення корупційних доходів. У всіх цих сферах доопрацювання Кримінального кодексу та Кримінально-процесуального кодексу та ряд коригувань законодавства, що супроводжуються ефективними заходами з виконання та відповідною підготовкою, повинні сприяти досягненню бажаних результатів¹¹.

Президент у 2005-2006 році наділив необхідними повноваженнями інституції, завдяки чому вони отримали картбланш від влади. Запорукою успішності функціонування цього управління визначається повноваженнями, наявністю яких неодноразово підтверджувалася і нинішнім главою НАД¹².

Єврокомісія в своїй доповіді про антикорупційні заходи в країнах ЄС роботу цього відомства характеризує наступним чином: «Спеціалізована прокуратура по боротьбі з корупцією середнього та високого рівнів, НАД вибудувала помітний послужний список позапартійних розслідувань та судових переслідувань щодо тверджень про корупції на вищому рівні державного управління, правосуддя та інших секторів, таких як податкове адміністрування, митниця, транспорт, будівництво, охорона здоров'я. В середині країни діяльність НАД зустрічає широке схвалення, причому, не тільки серед цивільного сектора, а і серед звичайних громадян. За даними соціологічного опитування, проведеного INSCOP в березні 2016 р., 59,8% громадян країни довіряють НАУ, при цьому парламенту – 12,6%, уряду-22,6%¹³. Діяльність НАД зустрічає запеклий опір серед політичної еліти Румунії. У своєму інтерв'ю журналу *The Guardian*, в листопаді 2015 р., Л. Ковеші відзначає, що «проблеми для прокурорів надходять від політиків, які постійно приходять з новими законопроектами, в якому намагаються змінити законодавство. Намагаються обмежити наші можливості розслідувань. Намагаються внести поправки до Кримінального кодексу. Намагаються позбавити нас наших інструментів, щоб обмежити наші можливості»¹⁴.

Румунія, як європейська демократична держава, просуває державну політику, інтегровану в питання зміцнення інституційної цілісності, засновану на активному ставленні, спрямованому на зниженні корупції, розвиток бізнес-середовища, заснованого на конкуренції, підвищення довіри громадськості до правосуддя та адміністрації, а також участь громадянського суспільства в процесах прийняття рішень.

Національна стратегія по боротьбі з корупцією (НСБК) 2016-2020, прийнята Постановою Уряду № 2 (№2). 583/2016, є результатом тривалого процесу консультацій і має на увазі висновки незалежного зовнішнього аудиту NSA 2012-2015¹⁵. Стратегічний документ приймає передову практику, розроблену в рамках НСБК 2012-2015 рр., відповідно, оціночні місії та платформи співпраці, пропонуючи в той же час поліпшити ті аспекти, які не працювали. Її основна мета – просування цілісності шляхом суворого застосування нормативно-інституційної бази з попередження та боротьби з корупцією в Румунії. Стратегія спрямована на всі державні уста-

¹⁰ Ro.wikipedia.org. 2020. Direcția Națională Anticorupție. [online] Available at: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Direcția_Națională_Anticorupție> [Accessed 19 June 2020].

¹¹ Refugees, U., 2020. Refworld | Romania: Government Agencies Criticized For Corruption; Measures Taken By The Government To Combat Official Corruption (March 2005 - April 2006). [online] Refworld. Available at: <<https://www.refworld.org/docid/45f1479a20.html>> [Accessed 19 June 2020].

¹² Ec.europa.eu. 2020. [online] Available at: <<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/fiche-projet/romania/ro-fm/2006/2006-017-1470105/merge-01.05-anticorruption.pdf>> [Accessed 28 May 2020].

¹³ 2020. [online] Available at: <<http://www.Inscop.Ro/Wp-Content/Uploads/2016/04/Inscop-Raport-Martie-2016-Incredere-Institutii.Pdf>> [Accessed 19 June 2020].

¹⁴ The Guardian. 2020. Bringing In The Scalps: The Woman Leading Romania's War On Corruption. [online] Available at: <<https://www.theguardian.com/world/2015/nov/04/woman-leading-war-on-corruption-romania>> [Accessed 28 May 2020].

¹⁵ Legislatie.just.ro. 2020. STRATEGIE 20/03/2012 - Portal Legislativ. [online] Available at: <<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/136609>> [Accessed 19 June 2020].

нови, що представляють виконавчу, законодавчу та судову владу, місцеві органи публічної влади, бізнес-середовище та громадянське суспільство.

Для кожного типу втручання визначені загальні та конкретні цілі. Все це розроблено шляхом прийняття прозорості прийняття рішень та відкритого управління, подвоєного підходом, орієнтованим на три напрямки стратегічного втручання в галузі боротьби з корупцією: профілактика, освіта та боротьба. Стратегія підтримує парадигму, яка лежала в основі попередньої стратегії, а саме-асиміляції будь-якої нової справи Національного управління по боротьбі з корупцією та Національного агентства по невідкупності. Цей підхід буде посилений шляхом впровадження конкретних механізмів управління¹⁶.

Стратегія пропонує законодавчі зміни щодо трьох превентивних заходів, які в старій стратегії не працювали так добре, і які на практиці не довели свою ефективність (радник з етики, заборони на роботу та захист інформатора в інтересах суспільства). Нова програма стратегії 2016–2020 років продовжує приділяти пріоритетну увагу превентивним заходам у секторах, схильних до корупції. Обмежений прогрес у сфері профілактики в період 2012–2015 рр. призвів до збереження секторів, ідентифікованих у попередній стратегії, та доповнення їх освітою та здоров'ям.

Національна стратегія по боротьбі з корупцією також сприяє розвитку міжнародного компонента, приєднанню Румунії до антикорупційних Конвенцій Організації економічного співробітництва та розвитку, продовжуючи залишатися національною стратегічною метою та пріоритетом Національного антикорупційного порядку денного. Стратегія спрямована на підвищення рівня знань та розуміння стандартів невідкупності співробітниками державних послуг, а також зміцнення ефективності боротьби з корупцією за допомогою кримінальних і адміністративних засобів. Підвищення ступенів покарання корупційних злочинів, слідуючи передовим практикам інших держав - членів ЄС та зміцнення судової практики¹⁷.

З кінця 2016 р. боротьба з корупцією отримала новий імпульс. Це було пов'язано з прем'єр-міністром Румунії. Після скандалу з пожежею в ніч на 30 жовтня в Бухарестському нічному клубі «Колектив», де в результаті отруєння продуктами горіння загинули кілька десятків людей, уряд і чинний прем'єр-міністр В. Понта були звинувачені в корупції. В результаті чого В. Понта заявив про свою відставку.

Статистика по чотирьох роках роботи НАД: 2014 р. – 1138 осіб, 2015 р. – 1250 осіб (серед яких і Віктор Понта, 5 Міністрів, 21 парламентарій, сума відшкодування збитків державі – 194,37 млн. євро; 2016 р. – 1270 осіб постали перед судом, з них – 3 міністри, 17 парламентарії, 47 мерів, 16 працівників муніципалітетів, 21 Керівник компаній, сума відшкодування збитків державі – 226 млн. євро; 2017 р. – залучено 997 осіб, з яких голова Палати депутатів, 6 парламентаріїв, 3 міністри, 49 мерів, 6 працівників муніципалітетів, 11 керівників компаній, сума відшкодування збитків державі – 159,5 млн. євро¹⁸.

У 2017 р. було розроблено механізм моніторингу запобіжних заходів та конфіскацій, впроваджених у справах, пов'язаних із тяжкими злочинами, включаючи корупцію, а також статусом капіталізації злочинних активів. Щодо результатів національної стратегії по боротьбі з корупцією має наступні дані заходів безпеки прокуратури та судів: 725,389,377,86 леїв - грошові суми, на рахунках; 4610 конфіскованих приватних будівель; 258 товарів рухомого користування, індивідуальна вартість яких перевищує 150 000 євро¹⁹ (див. Табл.1).

¹⁶ Sna.just.ro. 2020. Strategia Națională Anticorupție. [online] Available at: <<http://sna.just.ro/pageDespre+Strategia+Națională+Anticorupție>> [Accessed 28 May 2020].

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Știri, U. and Romania, L., 2020. Cu Ce S-Au Intoxicat Victimele Din Colectiv. «O Combinație De Otrăvuri Greu De Imaginat Că Există». REALITATEA.NET. [online] Available at: <https://www.realitatea.net/cu-ce-s-au-intoxicat-victimele-din-colectiv-o-combinatie-de-otravuri-greu-de-imaginat-ca-exista_1822651.html> [Accessed 28 May 2020].

¹⁹ 2020. [online] Available at: <https://www.academia.edu/5763924/The_fight_against_high-level_corruption_in_Romania_how_efficient_was_Europeanization_in_reducing_corruption> [Accessed 28 May 2020].

Таблиця 1

Інформація про компенсації та конфіскації антикорупційної діяльності в Румунії 2017 р.

Види компенсації	Кількість рішень	Сума в євро
Штраф, накладений як основне покарання	95	2022024.44
Розширена конфіскація	14	363231.81
Спеціальна конфіскація	5630	34094405.89
Компенсація державним органам чи установам	596	12054048.29
Компенсація, надана державі	511	88604980.12
Накази про конфіскацію на основі DC 2006/783 / ПВР, отримані від інших держав	17	5059.48
Всього:	6863	137143750.03

Джерело: *The Fight Against High-Level Corruption In Romania*. URL: https://www.academia.edu/5763924/The_fight_against_high-level_corruption_in_Romania_how_efficient_was_Europeanization_in_reducing_corruption.

Увага міжнародних партнерів Румунії до проблеми корупції не випадкова і є частиною їх системної глобалізаційної політики: «корупція послаблює фінансові організації та системи, перешкоджає іноземним інвестиціям і порушує міжнародні потоки капіталу. Боротьба з корупцією, створення ефективних механізмів її подолання – була на протязі всього постсоціалістичного періоду існування Румунії одним з найперших вимог міжнародних організацій, а також, одним з головних умов вступу країни в НАТО та ЄС. При цьому, тиск на країну в цьому питанні здійснювався, як за допомогою офіційних договорів Румунії з керівними органами ЄС та НАТО, так і за допомогою діяльності численних міжнародних організацій, як всередині країни, так і за кордоном. Щорічно низкою міжнародних міждержавних і неурядових організацій складаються рейтинги корумпованості. У світі існує три найбільш авторитетних рейтингів країн, що стосуються проблем корупції. Перший рейтинг – це Індекс сприйняття корупції (The Corruption Perceptions Index), який формується щорічно на основі вивчення громадської думки і складається він міжнародною неурядовою організацією Transparency International. Корупція – це явище не обчислюване, так як навіть в світовій практиці, вже не кажучи про національні підходи, відсутнє єдине і чітке розуміння того, що вважати корупцією. The Corruption Perceptions Index – це рейтинг не про реальну корумпованість країни, рейтинг того, наскільки в різних країнах їх населення стурбоване проблемою корумпованості. Тому, при використанні даних показників, дослідники не можуть судити про реальний стан корумпованості тієї чи іншої країни (див. Табл. 2²⁰).

Ще один рейтинг – це Індекс контролю за корупцією (control of corruption), який щорічно складається Світовим банком. Цей індекс є складовою частиною загального порівняльного дослідження «Світові показники управління» (The Worldwide Governance Indicators), серед критеріїв якого рейтинги за ще п'ятьма показниками: демократичність і підзвітність (voice and accountability), результативність уряду (government effectiveness), якість (законодавчого) регулювання (regulatory quality), верховенство права (rule of law). Рейтинг складається на основі результатів різних дослідницьких центрів, що вивчають думку респондентів: підприємств, громадян, експертів з різних країн. Незважаючи на те, що рейтинг складається на постійній та системній основі, тим не менш, Світовий банк при його публікації робить зауваження, що «WGI не відображають офіційних поглядів Світового банку, його виконавчих директорів, або країн, які вони представляють. WGI не використовуються Групою Світового банку для розподілу ресурсів» (див. Табл. 3²¹).

²⁰ Transparency.org. 2020. CPI 2019 Global Highlights – News. [online] Available at: <<https://www.transparency.org/cpi2019?/news/feature/cpi-2019>> [Accessed 28 May 2020].

²¹ Info.worldbank.org. 2020. WGI-Home. [online] Available at: <<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>> [Accessed 19 June 2020].

Таблиця 2

Індекс сприйняття корупції за методологією Transparency International, 2012–2018 рр.

№	Країна	2018, Індекс	2017, Індекс	2016, Індекс	2015, Індекс	2014, Індекс	2013, Індекс	2012, Індекс
1	Нова Зеландія	87	89	90	88	91	91	90
2	Данія	87	88	90	91	92	91	90
3	Фінляндія	86	85	89	90	89	89	90
60	Греція	48	48	44	46	43	40	36
60	Йорданія	48	48	48	53	49	45	48
63	Хорватія	47	49	49	51	48	48	46
70	Румунія	44	48	48	46	43	43	44
178	Сирія	13	14	13	18	20	17	26
179	Судан	12	12	11	15	15	14	-
180	Сомалі	9	9	10	8	8	8	8

Джерело: Transparency International: Corruption perceptions index 2019. <https://www.transparency.org/cpi2019>.

Таблиця 3

Рейтинг країн по індексу «Контролю за корупцією», 2014-2018 рр.

Країна	2014	2015	2016	2017	2018
Швейцарія	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Данія	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Фінляндія	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Ліхтенштейн	99,05	99,53	100,00	100,00	100,00
Люксембург	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Бахрейн	72,51	73,93	70,19	66,83	63,46
Греція	59,72	63,03	59,13	62,50	62,50
Румунія	56,40	59,24	59,13	62,50	62,50
Сенегал	58,29	59,24	63,46	64,90	62,50
Чорногорія	62,09	59,24	62,02	60,58	62,02
Лівія	11,85	9,48	6,73	5,29	8,17
Судан	9,00	9,48	9,13	9,62	6,73
Ємен	17,06	16,11	7,69	10,10	5,77
Екваторіальна Гвінея	10,90	9,00	4,33	3,37	5,29
Сомалі	4,27	6,16	4,81	5,29	5,29

Джерело: The Worldwide Governance Indicators (WGI). URL: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/>.

Третій рейтинг – це Індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business), який також готується щорічно аналітиками Світового банку. Це один з трьох рейтингів, який безпосередньо в себе не включає питання щодо корумпованості тієї чи іншої країни. Проте, якщо врахувати, що тим же Світовим банком і МВФ корупція розглядається як перешкода до інвестицій та перешкода підприємницькій діяльності, то логічним буде звернутися безпосередньо до тих параметрів, за якими судять про відкритість національної економіки глобальній торгівлі. Рейтинг країн складається на підставі дослідження різних параметрів: створення бізнесу, отримання різноманітних дозволів, підключення систем, реєстрація власності, отримання кредитів, захист інвесторів, оподаткування, міжнародна торгівля, забезпечення виконання контрактів, процедура банкрутства. На відміну від попередніх двох рейтингів, цей рейтинг складається не на основі думок

підприємців, громадян або експертів, а на основі аналізу документів і незалежної статистики. Таким чином, методологія Doing Business може вважатися більш об'єктивною, ніж попередні дві. У той же час існують і недоліки: вимірюється лише незначна частина ділового середовища, не враховується економічний стан і структура фінансової системи країн, рейтинг країни формується по одному місту (найбільшому діловому центру країни), дослідження не враховує кластерність економіки в різних країнах (див. Табл. 4²²).

Таблиця 4

Місце Румунії в рейтингу легкості ведення бізнесу, 2013–2018 рр.

Країна	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Нова Зеландія	1	2	2	3	3	3
Сінгапур	2	1	1	1	1	1
Данія	3	3	4	5	5	5
Гонконг	3	3	2	2	2	2
Республіка Корея	4	4	3	2	2	2
Норвегія	5	4	5	7	8	8
Японія	6	9	6	9	6	6
Казахстан	34	34	29	27	24	20
Румунія	35	41	77	50	49	47
Білорусь	36	37	48	73	72	72
Вірменія	37	44	57	63	58	69
Росія	38	35	45	37	32	55
Південний Судан	40	51	62	92	112	120
Венесуела	186	187	186	186	н/д	н/д
Лівія	187	186	182	181	180	177

Джерело: *The World Bank: Resources on the Doing Business website International Bank for Reconstruction and Development*. URL: <https://www.worldbank.org/en/who-we-are/ibrd>.

Дані, наведені у Таблиці 4, вказують на те, що попри значні успіхи Румунії на її шляху інтеграції у світову економіку, створенні сприятливих умов для ведення бізнесу, соціальна ситуація в країні все також залишає бажати кращого. У публічному просторі посилення боротьби з корупцією було пов'язане з вимогами Європейського Союзу до Румунії у зв'язку з прагненнями останньої вступити до Шенгенської зона. Румунія зробила значний прогрес у боротьбі з корупцією за останні роки, що став відчуватися всередині суспільства. Уряд не збавляє рішучості продовжити цей позитивний тренд». І хоча Румунія залишається другою найбільш проблемною країною в ЄС після Болгарії, за темпами зростання її економіка випереджає інші країни співтовариства. Феномен Румунії - в зміні багатьох політичних циклів. У них пройшло дуже багато виборів, стратегій і в кінці кінців прийшли політики, для яких боротьба з корупцією стала мати перш за все політичний сенс, щоб показати, що вони можуть, щоб зберегти політичний імідж країни.

Висновки. Для Румунії характерна проактивна антикорупційна політика. Румунське законодавство трактує корупцію двома способами: як поведінку поза законом, яка санкціонується відповідно до Кримінального кодексу та як суспільну проблему, пов'язану з мораллю, доброчесністю, етикою. В дослідженні Міжнародного валютного фонду «Корупція та економічне зростання» наведено приклад Румунії, як країни, в якій відбувається успішна боротьба з корупцією та провадяться вдалі превентивні заходи щодо її запобігання. Для впровадження ефективної антикорупційної політики важливим напрямом роботи є формування антикорупційних інституцій та стратегій.

Румунія реалізувала чотири Антикорупційні стратегії. В процесі їх реалізації було створено органи державної влади у сфері боротьби з корупцією, зокрема з 2002 р. в країні розпочав ро-

²² Doingbusiness.org. 2020. [online] Available at: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf> [Accessed 28 May 2020].

боту Національний антикорупційний директорат, аналогом якого є українське НАБУ. В Румунії Директорат виступає єдиним спеціалізованим органом по боротьбі з корупцією, створений при прокуратурі та Вищому касаційному суді, що функціонує як автономна організація. Доцільно наголосити на тому, що такий поділ обумовлений повноваженнями відповідних структур і основною місією, яку на них покладає держава. Існування лише одного органу із спеціальним статусом у сфері боротьби з корупцією дозволяє уникати проблем із розподілом повноважень.

Встановлено, що у 2016–2018 рр. антикорупційна політика в Румунії просувалася більш активно, ніж у попередній період: було пред'явлено звинувачення великій кількості державним службовцям, включаючи прем'єр-міністрів, міністрів, депутатів, мерів та їхніх заступників.

Узагальнюючи роботу антикорупційних органів упродовж останніх десяти років, варто відзначити прогрес у роботі: кожен орган працював в межах своїх повноважень та у чіткій взаємодії з іншими антикорупційними інституціями; з кожним роком збільшується сума коштів, повернутих до бюджету Румунії; важливою роллю у формуванні антикорупційної політики в Румунії наділялися інститути громадянського суспільства.

Румунський досвід є найважливішим у розумінні того, наскільки важливим є стратегічне планування антикорупційної політики, яке впливає на формат діяльності антикорупційних структур. Тому, наукове значення отриманих результатів полягає у можливості їх застосування для моделювання системи запобігання та протидії корупції в Україні.

References

1. 2020. [online] Available at: <<http://Www.Inscop.Ro/Wp-Content/Uploads/2016/04/Inscop-Raport-Martie-2016- Incredere-Institutii.Pdf>> [Accessed 28 May 2020].
2. 2020. [online] Available at: <<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>> [Accessed 28 May 2020].
3. 2020. [online] Available at: <<http://www.Inscop.Ro/Wp-Content/Uploads/2016/04/Inscop-Raport-Martie-2016- Incredere-Institutii.Pdf>> [Accessed 19 June 2020].
4. 2020. [online] Available at: <https://www.academia.edu/5763924/The_fight_against_high-level_corruption_in_Romania_how_efficient_was_Europeanization_in_reducing_corruption> [Accessed 28 May 2020].
5. Cna.md. 2020. Centrul Național Anticorupție. [online] Available at: <https://Cna.Md/Public/Files/Legislatie/Conventia_Penala_Privind_Coruptia_.Pdf> [Accessed 28 May 2020].
6. Doingbusiness.org. 2020. [online] Available at: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf> [Accessed 28 May 2020].
7. Ec.europa.eu. 2020. [online] Available at: <<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/fiche-projet/romania/ro-fm/2006/2006-017-1470105/merge-01.05-anticorruption.pdf>> [Accessed 28 May 2020].
8. Info.worldbank.org. 2020. WGI-Home. [online] Available at: <<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>> [Accessed 19 June 2020].
9. Legislatie.just.ro. 2020. HG 283 19/03/1990 - Portal Legislativ. [online] Available at: <<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/21632>> [Accessed 19 June 2020].
10. Legislatie.just.ro. 2020. LEGE (A) 78 08/05/2000 - Portal Legislativ. [online] Available at: <<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/216326>> [Accessed 28 May 2020].
11. Legislatie.just.ro. 2020. STRATEGIE 20/03/2012 - Portal Legislativ. [online] Available at: <<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/136609>> [Accessed 19 June 2020].
12. Refugees, U., 2020. Refworld | Romania: Government Agencies Criticized For Corruption; Measures Taken By The Government To Combat Official Corruption (March 2005 - April 2006). [online] Refworld. Available at: <<https://www.refworld.org/docid/45f1479a20.html>> [Accessed 19 June 2020].
13. Ro.wikipedia.org. 2020. Direcția Națională Anticorupție. [online] Available at: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Direcția_Națională_Anticorupție> [Accessed 19 June 2020].
14. Ro.wikipedia.org. 2020. Monica Macovei. [online] Available at: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Monica_Macovei> [Accessed 28 May 2020].
15. Sna.just.ro. 2020. Strategia Națională Anticorupție. [online] Available at: <<http://sna.just.ro/SNA+2001-2004>> [Accessed 19 June 2020].

16. Sna.just.ro. 2020. Strategia Națională Anticorupție. [online] Available at: <<http://sna.just.ro/pageDespre+Strategia+Națională+Anticorupție>> [Accessed 28 May 2020].
17. Sna.just.ro. 2020. [online] Available at: <<http://Sna.Just.Ro/Docs/Pagini/11/1.%20Hotărârea%20nr.%201065%20din%2025%20octombrie%202001%20privind%20aprobarea%20Programului%20național%20de%20prevenire%20a%20corupției%20și%20a%20Planului%20național%20de%20acțiune%20împotriva%20corupției.Pdf>> [Accessed 28 May 2020].
18. Sna.just.ro. 2020. [online] Available at: <<http://Sna.Just.Ro/Docs/Pagini/11/4.%20anexă.Pdf>> [Accessed 19 June 2020].
19. Sna.just.ro. 2020. [online] Available at: <<http://sna.just.ro/docs/pagini/11/2.%20Program%20național%20de%20prevenire%20a%20corupției.pdf>> [Accessed 28 May 2020].
20. The Guardian. 2020. Bringing In The Scalps: The Woman Leading Romania's War On Corruption. [online] Available at: <<https://www.theguardian.com/world/2015/nov/04/woman-leading-war-on-corruption-romania>> [Accessed 28 May 2020].
21. Transparency.org. 2020. CPI 2019 Global Highlights – News. [online] Available at: <<https://www.transparency.org/cpi2019?news/feature/cpi-2019>> [Accessed 28 May 2020].
22. Știri, U. and Romania, L., 2020. Cu Ce S-Au Intoxicat Victimele Din Colectiv. «O Combinație De Otrăvuri Greu De Imaginat Că Există». REALITATEA.NET. [online] Available at: <https://www.realitatea.net/cu-ce-s-auintoxicat-victimele-din-colectiv-o-combinatie-de-otravuri-greu-de-imaginat-ca-exista_1822651.html> [Accessed 28 May 2020].